

Johanneksen evankeliumin selitys 15
 Joh. 4:43–54
 Savonlinnan Tuomiokirkko, 11.11.2015

Jeesus parantaa kuninkaan virkamiehen pojan

Viime kerralla käsittelimme tässä Johanneksen evankeliumin selityksessä kertomusta Jeesuksen ja samarialaisen naisen kohtaamisesta Sykar –nimisen kaupungin kaivolla. Siinä kertomuksessa Jeesus johdatteli vähitellen tuon naisen sellaiseen tilanteeseen, jossa hän saattoi ottaa Jeesuksen vastaan Messiaana. Lopulta se johti kokonaisen kaupungin kääntymiseen. Kaupungin ihmiset sanoivat naiselle:

"Nyt emme enää usko vain sinun puheesi perusteella. Me olemme nyt itse kuulleet häntä ja tiedämme, että hän todella on maailman pelastaja." (Joh. 4:42)

Takaisin Galileaan

Jeesus viipyi Sykarin kaupungissa kaksi päivää ja opetti siellä. Tästä teksti jatkuu seuraavasti:

Kahden päivän kuluttua Jeesus sitten lähti Galileaan. Hän oli itse sanonut, ettei profeettaa pidetä arvossa kotiseudullaan, mutta kun hän nyt tuli Galileaan, galilealaiset ottivat hänet ystävällisesti vastaan. Hekin olivat käyneet Jerusalemissa juhlilla ja nähneet, mitä Jeesus siellä juhlan aikana teki (Joh. 4:43–45).

Jeesus ilmeisesti odotti, että häntä ei arvostettaisi Galileassa. Kävi kuitenkin niin, että vastaanotto oli odotettua parempi.

Jeesus tuli taas Galilean Kaanaan, missä hän oli muuttanut veden viiniksi. Kapernaumissa oli kuninkaan virkamies, jonka poika oli sairaana. Kuultuaan Jeesuksen tulleen Juudeasta Galileaan hän lähti Jeesuksen luo ja pyysi, että tämä tulisi parantamaan pojan, joka oli kuolemaisillaan (Joh. 4:46–47).

Galilealaiset suhtautuivat Jeesukseen ainakin hyvin kiinnostuneesti. Kanaan pikkukaupunki tai kylä oli Galilean mittakaavassa aika kaukana Kapernaumista. Välissä oli yli 30 km mäkistä maastoa. Silti sana Jeesuksen paluusta saavutti Kapernaumissa asuvan ”kuninkaan virkamiehen” ilmeisesti aika pian. Huhut liikkuivat ja Jeesuksesta oli tullut julkkis.

Virkamiehestä ja hänen uskostaan Jeesukseen

Tuo ”kuninkaan virkamies” tarkoittaa melko varmasti sitä, että kyseinen mies oli Galilean ja Peraan neljänsruhtinas Herodes Antipaksen alainen virkamies. Tuo Herodes Antipas oli Herodes Suuren

poika, eikä mikään virallinen kuningas, vaan ruhtinas. Kansan suussa häntä varmaankin silti kutsuttiin kuninkaaksi.

Kapernaum oli ihan merkittävä kaupunki. Tuohon aikaan siellä asui kai jotain 15 000 ihmistä, joista puolet oli juutalaisia ja puolet hellenistisen kulttuurin ihmisiä. Tokihan sellaisessa kaupungissa tarvittiin hallintovirkamiehiä, varsinkin kun Kapernaum oli rajakaupunki. Heti sen koillispuolella alkoi Herodes Antipaksen velipojan Filippuksen hallinnoima alue.

Aika merkittävää on se, että avun pyytäjäksi oli noin korkeassa asemassa. Herodes Antipas itse ei ollut innostunut Jeesuksesta eikä edes tavannut häntä; kuin vasta sitten, kun hän oli jo syytettynä ja kahleissa ja Pilatus lähetti hänet Jerusalemissa käymässä olevan Herodeksen nähtäväksi. Silloinkaan Jeesus ei sanonut Herodekselle mitään.

Mutta tämä Herodeksen virkamies oli selvästi hyvin kiinnostunut Jeesuksesta. Häntä ajoi, sillä hänen poikansa oli kuolemaisillaan. Siksi korkea-arvoinen isä lähti itse matkalle Galilean mäkien yli kohti Jeesuksen oletettua olinpaikkaa, matkalle, jota ei yhdessä päivässä suoritettu. Nykymittapuussa se olisi ehkä yhtä rasittava matka, kuin lähteä täältä Savonlinnasta nykyisillä liikennevälineillä jonnekin Eestiin kertomaan saarnamiehelle, että nyt tarvitaan apua.

Aikamoista vakuuttumista siis tarvittiin. Mutta Jeesus ei omalta puoleltaan ollut aluksi tämän Herodeksen alaisen tapauksesta lainkaan innostunut:

Jeesus sanoi hänelle: "Te ette usko, ellette näe tunnustekoja ja ihmeitä." (Joh 4:48)

Taasko sitä sensaatiohakuista ihmeuskoa?!

Hän oli tottunut siihen, että ihmiset olivat kiinnostuneet hänestä vain hänen tekemiensä ihmetekojen takia, eivätkä oikeasti välittäneet siitä, kuka hän oli. Sykarin kaupungin samarialaiset olivat olleet poikkeus: he olivat kuunnelleet Jeesuksen puhetta ja uskoneet häneen sen perusteella; uskoivat, että hän oli se, joka oli, maailman pelastaja. Mutta suurin osa Juudean ja Galilean ihmisistä ei ollut sellaisia. Heidän uskonsa oli sensaatiohakuista ihmeuskoa. Jeesus oli sellaiseen niin kyllästynyt, että samanlaisen vastaanoton kohtaaminen oli hänen ennakko-odotuksensa.

Tässä on mielestäni sanoma tällekin ajalle. Johanneksen evankeliumissahan on jo ainakin kahteen kertaan painotettu sitä, että Jeesukselle ei ollut lainkaan samantekevää, millä tavalla ja miksi ihmiset uskoivat häneen tai olivat hänestä kiinnostuneita.

Näin se on nykyäänkin. Jos Jeesukseen uskotaan jonain muuna kuin mikä hän tosiasiallisesti on, Jumalan Poika, jonka maailmaan lähettämisen tarkoituksena oli syntien sovittaminen kuolemalla ihmisten puolesta ja nousemalla kuolleista, sellaisella uskolla ei loppupeleissä ole mitään arvoa. Pinnallisesti ajatellen sitäkin voisi pitää hienona, että Jeesuksesta ylipäänsä ollaan kiinnostuneita, mistä syystä tahansa: vaikka eettisenä opettajana tai guruna tai filmien ja romaanien aiheena. Mutta jos mietimme Johanneksen evankeliumin antamaa kuvaa Jeesuksesta, kaikella tuollaisella kiinnostuksella on hänelle itselleen hyvin vähän merkitystä.

Jeesus ei avunpyytäjää hylkää

Mutta se ei ollutkaan koko totuus:

Mutta virkamies pyysi: "Herra, tule, ennen kuin poikani kuolee." Silloin Jeesus sanoi: "Mene kotiisi. Poikasi elää." (Joh. 4:49–50)

Tässä on jälleen esimerkki siitä, että Jeesus ei koskaan jätä ihmistä, joka tulee pyytämään häneltä apua. Hänen alustava tylyytensä muuttuu hetkessä ja hän heltyy ja sanoo: "Mene, poikasi elää". Ihan vastaava tilanne kuin se synoptisten evankeliumien kertoma tapahtuma, jossa Jeesus ensin kieltäytyy parantamasta kanaantilaisen naisen tytärtä. Kun nainen kuitenkin sinnikkäästi edelleen pyytää, Jeesus heltyy ja sanoo parantavan sanansa. Tyttö parani sillä silmänräpäyksellä.

Tästä voi tehdä myös sen johtopäätöksen, että kun nykyisin rukoilemme Jeesusta, meidän kannattaa olla sitkeitä. Vaikka hän ei heti suostuisikaan vastaamaan, niin kun pyytää sinnikkäästi uudelleen, hän vastaa.

(Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että aina saisi kaiken, mitä Jeesukselta pyytää. Perustava asenteemme tässä täytyy olla se, miten Jeesus itse rukoili ja miten hän opetti meitä rukoilemaan Taivaallista Isää: "Tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaassa.")

Usko on luottamista Jeesuksen sanoihin

Mies uskoi, mitä Jeesus hänelle sanoi, ja lähti (Joh. 4:50).

Tämä on nähdäkseni erittäin tärkeä jae. Se kuvaa, mikä oikeassa Jeesukseen uskomisessa on olennaista: luottaminen hänen sanoihinsa.

Tästähän puhuttiin jo edellisessä jaksossa eli siinä, joka käsitteli Jeesuksen toimia samarialaisessa Sykarin kaupungissa. Siellä Jeesus oli ensin kohdannut kaupungin liepeillä olevalla kaivolla ilmeisen syrjäytyneen naisen. Hänelle Jeesus oli uskoutunut suoraan.

Nainen sanoi: "Minä tiedän kyllä, että Messias tulee." – Messias tarkoittaa Kristusta. – "Kun hän tulee, hän ilmoittaa meille kaiken." Jeesus sanoi: "Minä se olen, minä, joka tässä puhun kansasi" (Joh. 4:26–27).

Nämä Jeesuksen sanat vakuuttivat naisen. Hän jätti vesiruukkunsa niille sijoilleen, meni kaupunkiin ja sanoi ihmisille: "Tulkaa katsomaan, tuolla on mies, joka kertoi minulle kaiken mitä olen tehnyt! Olisiko hän Messias?"

Nainen uskoi Jeesuksen sanojen vaikutuksesta ja niiden perusteella. Samoin uskovat Sykarin asukkaat. He sanoivat naiselle: "Nyt emme enää usko vain sinun puheesi perusteella. Me olemme nyt itse kuulleet häntä ja tiedämme, että hän todella on maailman pelastaja."

Vastaavalla tavalla Herodeksen virkamies tarttui kiinni *pelkkään Jeesuksen sanaan*. Hän otti Jeesuksen lupauksen ”poikasi elää” todesta ja lähti näihin sanoihin luottaen kotiinsa.

Evankelista Johanneksella on ihan selvänä tarkoituksena laittaa tämän virkamiehen usko samalle puolelle kuin samarialaisen naisen ja Sykarin asukkaiden usko. Ne olivat uskoa Jeesukseen pelastajana ja elämän antajana. Ne olivat uskoa, joka perustui Jeesuksen sanoihin luottamiseen.

Tällaisen uskon vastapooliksi evankelista Johannes on aiemmin kuvannut Jerusalemin asukkaiden ja Nikodemoksen uskoa. Sellainen usko innostui Jeesuksen ihmeteoista ja uskoi pelkästään niiden vuoksi. Tällaisesta uskosta evankelista Johannes kirjoitti aiemmin:

”Kun Jeesus oli pääsiäisjuhlan aikaan Jerusalemissa, monet uskoivat häneen nähdessään ne tunnusteet, jotka hän teki. Jeesus sitä vastoin ei uskoutunut heille, koska hän tunsi heidät kaikki. Hän ei tarvinnut kenenkään todistusta ihmisestä, sillä hän tiesi itse, mitä ihmisessä on.” (Joh. 2:23–25)

Opetuksena tästä meille voisi sanoa seuraavaa: Jos sinä haluat olla tekemisissä Jeesuksen kanssa siten, kuin Johanneksen evankeliumin mukaan hän haluaa, että hänen kanssaan ollaan tekemisissä, tarkkaa Jeesuksen puhumia sanoja. Tartu niihin, luota niihin, sovela ne itseesi. Mitä hän vaatii sinulta, mitä hän lupaa sinulle? Kuka hän on omien sanojensa mukaan sinulle?

Mistä sinä näitä Jeesuksen sanoja saat kuulla? No tietysti Uudesta testamentista. Etsi sieltä Jeesuksen sanoja, jotka koskevat koko ihmiskuntaa, ja siksi siis sinuakin. Ja luota niihin sanoihin, niihin lupauksiin. Silloin toimit niin kuin tämä kapernaumlainen hallintovirkamies. Silloin toimit niin kuin Sykarin kaupungin asukkaat. Ja silloin sinäkin pääset perille Jeesuksen salaisuudesta ja hän uskoo itsensä sinulle.

Jo kesken matkan tulivat hänen palvelijansa häntä vastaan ja kertoivat pojan parantuneen. Mies kysyi heiltä, mihin aikaan poika oli alkanut toipua, ja he sanoivat: "Eilen seitsemännellä tunnilla kuume hellitti." Silloin isä ymmärsi, että se oli tapahtunut juuri silloin, kun Jeesus sanoi hänelle: "Poikasi elää", ja hän ja koko hänen talonsa väki uskoivat Jeesukseen (Joh 4:52–53).

Tämäkin pätkä on viittaus Jeesuksen sanojen voimaan, nimittäin silloin, kun ne löytävät kaikipohjakseen sydämen, joka tarrautuu luottamaan niihin. Pojan paraneminen tappavasta kuumetaudista oli tapahtunut juuri sillä hetkellä, kun Jeesus oli sanonut isälle lupauksensa ja isä oli tarttunut siihen uskolla.

Kaksi erilaista raamatullista puhetapaa

Kertomus ”kuninkaan virkemiehen” uskosta on sama asia kuin se, minkä apostoli Paavali ilmaisee teologisella kielellä näin:

”Usko syntyy kuulemisesta, mutta kuulemisen synnyttää Kristuksen sana.” (Room. 10:17)

Erona on vain se, että Johanneksen evankeliumin kertomuksessa tuo sama on ilmaistu kertomuksen kielellä eli hienommin sanottuna: ”narratiivisesti” eli kertomuksellisesti. Se on Raamatun yleisin Jumalasta ja teologiasta puhumisen tapa. Varmaankin siksi, että sen on tarkoitus tavoittaa myös sellaiset ihmiset, joilla ei ole paljoa koulutusta tai kykyä käsitteelliseen teologiseen ajatteluun.

Ihmiselle kertomus on luontainen tapa hahmottaa todellisuus. Mekin voimme sijoittaa itsemme tuohon kertomukseen esim. tuon virkamiehen tai hänen talonväkensä paikalle. Silloin me voimme ymmärtää jotain syvällistä oikeasta uskosta Jeesukseen. Voimme ymmärtää kertomuksen avulla sen, minkä Paavali sanoo lyhyemmin ja käsitteellisemmin: ””Usko syntyy kuulemisesta, mutta kuulemisen synnyttää Kristuksen sana.”

Molempia Jumalasta ja uskosta puhumisen tapoja tarvitaan, sekä teologista että kertomuksellista. Olennaista on se, että me opimme, omassa sydämessämme, kuulemaan Raamatussa olevan Jeesuksen puheen. Luottamaan siihen ja soveltamaan sen itseemme.

Tyylikeinona inclusio

Tämä oli Jeesuksen toinen tunnusteko, ja hän teki sen tultuaan Juudeasta Galileaan (Joh. 4:54).

Johanneksen evankeliumin neljännessä luvussa on jo kahteen kertaan painotettu, että kyseessä on episodi, joka tapahtui kun Jeesus palasi toisen kerran Galileaan Juudeasta. Samoin on painotettu sitä, että ”kuninkaan virkemiehen” pojan parantaminen oli toinen Jeesuksen Galileassa tekemä ihme, Kaanaan viini-ihmeen jälkeen.

Tässä on käyttämäni kommentaarin mukaan kyseessä antiikissa käytetty kirjallinen tyylikeino nimeltä *inclusio*. Siinä kerronta teki ikäänkuin ympyrän ja palasi takaisin alkuunsa. Tässä sellaisena ympyränä toimii juuri paluu Galileaan ja siellä tehty ihme. Tällaisen tyylikeinon tarkoituksena on ”ympäroidä” juuri käsitelty tema ja alleviivata sen ydinsanomaa. Tässä se on se, että oikeanlaisessa Jeesukseen uskomisessa olennaista on hänen sanoihinsa luottaminen; ei pelkkä ihmeistä kohkaaminen.

Tällaisen *inclusion* tarkoituksena on myös ilmaista, että nyt kertomus on valmis siirtymään uuteen teemaan. Siitä ensi kerralla.

